

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-03-01

Diarienummer N165-0739/22

Handläggare

Theresa Härsjö, Åsa Etéus

Telefon: 031-365 00 00

E-post: fornamn.efternamn@socialsydvast.goteborg.se

Redovisning av uppdrag om att ta fram förslag på hur villkoren för familjehem kan förbättras samt säkerställa att stödet till familjehemmen blir likvärdigt över staden

Förslag till beslut

1. Socialnämnden Sydväst godkänner förvaltningens redovisning av följande uppdrag som kommunfullmäktiges gav 2022-10-06 § 14:
 - Socialnämnden Centrum får i uppdrag att i samverkan med Socialnämnden Hisingen, Socialnämnden Nordost och Socialnämnden Sydväst utreda och ta fram förslag på hur villkoren för familjehem kan förbättras inklusive kompetensutveckling och uppföljning av familjehemmen, samt hur socialtjänsten kan ge ökat stöd och insatser till både familjehem och placerade barns ursprungsfamilj.
 - I utredningen skall ett övervägande kring att anställa familjehemssekreterare som är tillgängliga även utanför kontorstid ingå.
 - Socialnämnden Centrum får i uppdrag att i samverkan med Socialnämnden Hisingen, Socialnämnden Nordost och Socialnämnden Sydväst säkerställa att stödet till familjehemmen blir likvärdigt över staden.
 - Socialnämnderna får i uppdrag att utreda och ta fram förslag på hur villkoren för familjehem kan förbättras samt säkerställa att stödet till familjehemmen blir likvärdigt över staden.
 - Utredningen skall även innehålla en ekonomisk konsekvensanalys om hur förslagen kan påverka Socialnämnderna.
2. Socialnämnd Sydväst föreslår kommunstyrelsen och kommunfullmäktige att förklara ovan uppdrag fullgjorda samt översänder redovisningen till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige i Göteborg beslutade den 6 oktober 2022 i enlighet med en motion av Hannah Klang (V) och gav socialförvaltningarna i uppdrag att ta fram förslag på hur villkoren för familjehem kan förbättras samt säkerställa att stödet till familjehemmen blir likvärdigt över staden. Utredningen skall även innehålla en ekonomisk konsekvensanalys om hur förslagen kan påverka Socialnämnderna.

Tjänsteutlåtandet är redovisningen av de uppdrag som kommunfullmäktige gav 6 oktober 2022 om att ta fram förslag på hur villkoren för familjehem kan förbättras samt säkerställa att stödet till familjehemmen blir likvärdigt över staden. Uppdragen föreslås därmed fullgjorda.

Bedömning ur ekonomisk dimension

De åtgärder som redogörs för i tjänsteutlåtandet, är pågående och planerat arbete som bedrivs av socialförvaltningarna i Göteborgs stad. Detta arbete bedöms bidra till att barn och unga i behov av familjehemsvård, får ett samlat och långsiktigt stöd. Ett stärkt stöd och skydd till barn och unga i familjehemsvård torde på sikt leda till bättre framtidsförutsättningar. Som en följd av det skulle även de framtida kostnaderna för kommunen och samhället i stort kunna minska även om det på kort sikt kan innebära ökade kostnader.

Pågående och planerade åtgärder som bedrivs av socialförvaltningarna bedöms bidra till utvecklat stöd för familjehemmen som har uppdrag genom Göteborgs stad.

Arbetet som pågår och är planerat gällande placerade barn och unga i familjehem innebär inga ytterligare ekonomiska utökningar.

För att barn och ungas behov i familjehem skall kunna tillgodoses behöver Göteborgs stad bedriva långsiktig och stabil familjehemsvård. Den organisering av familjehemsarbetet som beskrivs i tjänsteutlåtande bedöms tillgodose stabilitet och långsiktighet för barn och unga i familjehemsvård. Arbetet bedöms även kunna bedrivas inom befintlig ekonomisk ram.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension inklusive barnrättsperspektivet

Enligt barnkonventionens artikel 3 ska barnets bästa beaktas vid alla beslut som berör barn. Socialtjänstlagen, SoL, anger att det som är bäst för barnet ska vara avgörande vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn. Föreslagna åtgärder bidrar till barnets bästa.

Enligt barnkonventionen artikel 6 ska alla barn ha rätt till överleva, leva och utvecklas fysiskt, psykiskt, andligt, moraliskt och socialt. Enligt barnkonventionen

ska barnets överlevnad och utveckling säkerställa till det yttersta av sin förmåga. När vårdnadshavare inte kan ta ansvar för sina barn fullt ut behöver samhället stödja och skydda barn som annars riskerar en ogynnsam utveckling. Därför behöver socialförvaltningarna säkerställa stödet till alla barn och unga vid en placering utanför hemmet för en gynnsam utveckling.

Barn har rätt till sin ursprungsfamilj och föräldrarna har rätt till stöd för att kunna hantera att vara föräldrar på avstånd. Behovet av ett fungerande umgänge och tredelat föräldraskap är avgörande för stabila placeringar samt att barnet utvecklas på ett gynnsamt sätt. För att detta skall lyckas kan ytterligare stödinsatser behöva tillkomma både till barnet, ursprungsförälder samt familjehem.

Föreslagna åtgärder bidrar till att stödet till familjehemmen ökar och det bidrar indirekt därför till positiv utveckling för barnet. Ytterligare stöd till alla parter kan bidra till att sammanbrotten minskar. Utifrån att undvika HVB- placeringar som är en placeringsform som är avsedd att vara tillfällig, då forskningen tydligt visar på nackdelarna med att ett barn vistas under en längre tid på institution.

Samverkan

Information i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) den 20 mars 2024

Bilagor

1. Göteborgs Stads riktlinje för familjehemsvård för barn och unga

Ärendet

Tjänsteutlåtandet är en redovisning av det uppdrag som kommunfullmäktige gav till socialförvaltningarna den 6 oktober 2022 om att ta fram förslag på hur villkoren för familjehem kan förbättras samt säkerställa att stödet till familjehemmen blir likvärdigt över staden.

Uppdragen föreslås fullgjorda.

Beskrivning av ärendet

Uppdragen från kommunfullmäktige utifrån motionen från Hannah Klang (V) innebär att ta fram förslag på hur villkoren för familjehem kan förbättras samt säkerställa att stödet till familjehemmen blir likvärdigt över staden. Utredningen skall även innehålla en ekonomisk konsekvensanalys om hur förslagen kan påverka Socialnämnderna.

Begreppsförklaring

Familjehem – Ett familjehem i egen regi

Förstärkt familjehem – Ett familjehem där det finns en vuxen hemma på heltid

Nätverksfamiljehem – Ett familjehem från barnets nätverk

Konsulentstödda familjehem – Ett familjehem i privat regi

Behandlingsfamiljehem - Ett familjehem kombinerat med behandlingsinsats för barnet eller ungdomen

Mentorsfamilj – Ett erfaret familjehem som finns som stöd för ett nytt familjehem

Jourhem – Ett familjehem som tar emot ett barn med kort varsel som behöver omedelbart skydd eller stöd för en kortare period

Inledning

Socialförvaltningarna i Göteborgs stad arbetar aktivt med frågor kring barn som är placerade i familjehem. Det pågår omfattande genomlysningar av barn och unga i samhällsvård på nationell nivå. Bland annat publicerades i november 2023 från Socialdepartementet *SOU 2023:66 För barn och unga i samhällsvård*. Syftet med uppdraget är att säkerställa att barn och unga som placeras utanför det egna hemmet skall garanteras trygghet, säkerhet och i övrigt en god vård.

Socialstyrelsen har också fått ett uppdrag av regeringen att utveckla stödet till kommunerna i deras stöd och kontakt med familjehem, i syfte att utöka antalet familjehem och förbättra kunskapen i familjehemsvården (se [Regeringen stärker familjehemsvården - Regeringen.se](#))

Socialförvaltningarna följer kontinuerligt utvecklingen gällande forskning och lagstiftning inom området.

I kommunfullmäktige fattades nyligen beslut om den reviderade riktlinjen för familjehemsvården för att på bästa sätt överensstämma med gällande lagstiftning och de utmaningar som finns inom familjehemsvården, se bilaga. Riktlinjen ger förutsättningar för att arbetet med familjehemsvården sker likvärdigt i staden och ett gemensamt arbete för implementering av riktlinjen kommer att ske i socialförvaltningarna.

De fyra socialförvaltningarna driver många frågor gemensamt i staden även om de i grunden är autonoma nämnder. Delar av det gemensamma arbetet är beslutat av de fyra direktörerna för socialförvaltningarna och framgår av *kategoriplanen för barn och unga*. Genom kategoriplanen omhändertas utvecklingen av familjehemsvården där arbete pågår med att utveckla arbetet med familjehem i egen regi och utreda förutsättningar för övergång till familjehem egen regi.

Syfte med kategoriplanen är att Göteborgs Stad ska erbjuda insatser som möter barn och ungas behov. Insatserna ska föregås av en rättssäker och kvalitativ handlägningsprocess. Utbudet av insatser ska vara ändamålsenligt och insatserna ska erbjudas tidigt, vara av god kvalitet, till rätt pris och likvärdiga över staden. Ett tydligt fokus 2024 är arbetet med nätverksfamiljehem och att minska familjehem i privat regi.

Förslag på förbättrade villkor och förslag till ökade informationskampanjer att rekrytera fler familjehem i egen regi

Situationen i samhället har utvecklats och förändrats under åren vilket även förändrat förutsättningarna för familjehemsvården. Det är idag ovanligt att det i en familj finns en vuxen hemma på heltid. Även ekonomin för hushållen har förändrats, vilket innebär att det är få hushåll som har ett eller två rum över i sin bostad, som bedöms vara en grundförutsättning för att ta emot ett placerat barn. Familjehemsuppdraget har också förändrats i sin karaktär utifrån omfattningen av de sociala problem som idag finns i samhället och för de barn som behöver skyddas. Detta gör att det idag är utmaningar att rekrytera samt erbjuda rätt stöd till familjehem.

Utökning av arvode och omkostnader

2023-01-01 justerades riktlinjerna kring arvode och omkostnader för familjehem från Sveriges kommuner och regioner (SKR). Eftersom höjningen började gälla 2023-01-01 är det för tidigt att se effekten av höjningen. SKR fortsätter parallellt även sitt omfattande arbete med att öka kommunernas möjligheter till rekrytering av lämpliga familjehem.

Om Göteborg Stad gör ytterligare ökning av SKR:s befintliga arvoden kan detta leda till att privata företag också ökar sina arvoden till de konsulentstödda familjehemmen. Detta skulle eventuellt då bidra till ytterligare kostnadsökningar

för kommunen. Det går inte heller med en absolut säkerhet att prognosticera vad en ökning kan innebära för kommunernas möjligheter att rekrytera lämpliga familjehem. Bedömningen är därför att en arvodeshöjning inte kommer gynna rekryteringen av familjehem.

Däremot finns det anledning att utreda om Göteborgs stad skall erbjuda familjehem förlorad arbetsinkomst vid nyplacering vilket innebär att en familjehemsförälder kan vara hemma med det placerade barnet på heltid en period. Det kan möjliggöra en tryggare inskolning och förutsättningar för barn och vuxna att få en stabil grund att bygga på, vilket i sin tur kan bidra till färre sammanbrott och en stabilare placering. Individuella bedömningar bör göras för varje enskilt barn. Ett arbete för lika bedömning omhändertas av socialförvaltningarna.

Förstärka rekryteringsfunktionerna inom Familjehem Göteborg, rekrytering och utbildning (RU)

RU består av tre utbildare inom familjehemsvård, en rekryterare och en kommunikatör med deltidstjänst. Uppdraget är att rekrytera, utbilda och bedriva kampanjer för rekrytering av familjehem för samtliga fyra socialförvaltningar men som är placerat inom socialnämnd Centrum.

RU tog 2021 fram en reklamkampanj i samarbete med en reklambyrå. Kampanjen har efter det använts kontinuerligt på bland annat sociala medier. Tack vare kampanjen ökade intresseanmälningarna för att bli familjehem, kontaktfamilj och kontaktperson med 131 % under slutet av 2021. Kampanjen har där efter använts löpande för att rekrytera fler familjehem för hela Göteborgs stad.

Rekrytering inom ramen för RU behöver kontinuerligt följas upp och arbete pågår för att marknadsföra Göteborgs stad som en bra uppdragsgivare för familjehem.

RU arbetar med kompetensutveckling och har tagit fram en *kompetenstrappa* för att familjehemmen och jourhemmen skall kunna följa sin kunskapsutveckling under pågående uppdrag. Det är viktigt med utbildning och gemensamma aktiviteter för uppdragstagarna, och det råder samsyn över staden om att det ger Familjehem Göteborg hög grad av tillit. Hög grad av tillit och nöjdhet hos uppdragstagarna fungerar också som ett rekryteringsverktyg, när familjehemmen väljer uppdragsgivare.

Förstärkt stöd till familjehemmen efter kontorstid

Familjehemmen erhåller idag kontinuerlig handledning på kontorstid genom sin familjehemssekreterare via den socialförvaltning som de tillhör. På kvällar och helger kan akuta situationer hanteras av socialjouren men inte i form av handledning till familjehemmen. Utifrån rekrytering av familjehem framhålls ofta behovet av dygnet runt-stöd, men efter påbörjat uppdrag används det i liten grad. Frågan är angelägen och omhändertas av socialförvaltningarna inom ramen för

kategoriplansarbetet då utökningen av HVB hem i egen regi även skulle kunna utgöra stöd till familjehemmen på kvällar och helger. I Sydväst har arbetet påbörjats med så kallade ”mentorsfamiljehem”. Det innebär att ett erfaret familjehem fungerar som mentor för andra familjehem, där tillgängligheten är dygnet runt.

Förstärka med riktat anpassat öppenvårdstöd för familjehemmen

Varje socialförvaltning har möjlighet att genom sin interna resursenhet ge ytterligare stöd till familjehemmen. När ett barn eller ungdom är placerad på annan ort ges stödet genom exempelvis den andra kommunens resursenhet. Befintlig struktur för samverkan bedöms till viss del tillgodose behovet av öppenvård till familjehemmen. Stödet behövs inför, under och efter placering. Stöd i egen regi bedöms som mindre kostsam än genom privat regi.

Möjlighet att köpa tjänster från Psykologenheten för ytterligare stöd till familjehemmen för samtliga socialförvaltningar finns. Psykologenheten är en intern resurs som är organiserad under socialförvaltningen Hisingen och finansieras genom köp- och sälj, på enheten arbetar legitimerade psykologer som i samråd med barnsekreterare och familjehemssekreterare kan stötta barnet, ursprungsförälder och familjehemmet.

Umgängesenhet inklusive kompetensutveckling

Förvaltningarna genomför kontinuerlig kompetensutveckling utifrån umgänge och umgängesstöd till medarbetarna. Utbildningssatsningarna utgår från senaste forskning och kunskapsstöd från Socialstyrelsen, och ges till såväl familjehemssekreterare som myndighetsutövande socialsekreterare som handlägger beslut om umgänge.

Umgängesenheten i Göteborg stad inrättades 2021 och uppfyller cirka en tredjedel av behovet av kvalificerat umgängesstöd. För att säkerställa likvärdigt stöd för kvalificerat umgänge, flexibilitet för umgänge, kvällar och helger föreslås kontinuerlig uppföljning av Umgängesenheten för att möta efterfrågan i staden.

Stellamottagningen är en mottagning för föräldrar till placerade barn som idag består av två medarbetare. Stellamottagningen har i perioder varit hårt belastad och haft lång kö. Behov av utökade resurser för Stellamottagningen behöver utredas mer.

Umgängesenheten och Stellamottagningen är en resurs för hela staden och är organiserad under socialförvaltning Sydväst och består idag av sex årsarbetare varav en är metodhandledare.

En nyligen avslutad forskning och utveckling-projekt som syftar till att förbättra stödet till biologiska föräldrarna, [”Förälder på avstånd”](#) och det tredelade föräldraskapet är ett angeläget kompetensområde. Att involvera föräldrar i de delar som det går och ge dem stöd, inför, under och efter placering är en viktig del utifrån barnets bästa.

Säkerställa tillgången till SkolFam-team

Tillgången till SkolFam-team behöver kontinuerligt följas upp då behoven skiftar över tid. I dagsläget saknas det i staden två SkolFam-team för att behovet skall vara tillgodosett. Det är av yttersta vikt att socialförvaltningarna hjälps åt för att säkerställa tillgången till SkolFam-team över staden. Statistik följs av samordnare för SkolFam och utvärderas kontinuerligt.

SkolFam erbjuds från och med årsskiftet 2024 även till barn i anpassad grundskola.

Kompetensutveckling bedömningsmetoder

Göteborg Stad arbetar med Socialstyrelsens bedömningsmetoder BRA-fam och Familjevinjetterna som bygger på empirisk forskning samt familjehemsutredares erfarenheter och kunskaper. Den huvudsakliga utredningsmetoden som används är *Kälvesten* och till det läggs även referenstagning, registerutdrag och hembesök till. Därefter gör socialtjänsten den samlade bedömningen om aktuell familj är lämplig som familjehem.

7 december 2023 fattade kommunfullmäktige i Göteborg Stad beslut om reviderad riktlinje för familjehemsvården för barn och unga. Riktlinjen är reviderad utifrån gällande lagstiftning och aktuell forskning, och socialförvaltningarna är ålagda att följa gällande riktlinje.

Digitalisering

Utifrån att digitaliseringen får större inverkan i samhället behöver även Familjehem Göteborg vara med i utvecklingen. Familjehemmen har inte någon anställning i Göteborgs stad, utan ett uppdrag och erhåller arvode samt omkostnad. Socialförvaltningarna ser ett behov av utökat administrativt stöd till familjehemsenheterna, där fokus bör vara den digitala utvecklingen. Ett sådant exempel är att skicka avtal till familjehemmen genom mina meddelande samt att familjehemmen kan signera avtalen digitalt.

Socialförvaltningarna ser även behov av ytterligare digitaliseringen, för att på så vis vara en mer attraktiv uppdragsgivare. Vilket socialförvaltningarna fortsätter att arbeta med under 2024.

Förvaltningens bedömning

Göteborgs stad är uppdragsgivare för ca 1 000 familjehem, som har hand om ca 1150 barn och unga. För barn som av olika skäl inte kan växa upp i sin biologifamilj är familjehemmens stabilitet och uthållighet en avgörande faktor för barnets uppväxt. Barn behöver trygga och förutsägningsbara vuxna. Det är ett stort ansvar att öppna sitt hem för ett barn som av olika skäl inte kan bo med sina föräldrar.

En del barn bor i sitt familjehem tills att barnet slutar gymnasiet och en del barn bor under en kortare period. Att vara familjehem är ett komplext uppdrag. En del barn har komplexa behov som familjehemsföräldern ska kunna hantera. Barnet skall också ha umgänge med ursprungsfamilj och släkt.

För att barnet skall få det så tryggt och stabilt i familjehemmet som möjligt, behöver de tre delade föräldraskapet vara dominerande. Familjehemmet behöver få stöd i hela placeringen för barnets bästa.

Det pågående arbetet i Göteborgs stad är adekvata, kvalitetshöjande och omhändertar uppdragets intentioner. Ovanstående arbete med familjehemsvården i Göteborgs stad är samverkade över staden.

För att barn och ungas behov i familjehem skall kunna tillgodoses behöver Göteborgs stad bedriva långsiktigt och stabil familjehemsvård. Den organisering av familjehemsarbetet som beskrivs i tjänsteutlåtande bedöms tillgodose stabilitet och långsiktighet för barn och unga i familjehemsvård. Arbetet bedöms även kunna bedrivas inom befintlig ekonomisk ram.

Bedömningen är därför att uppdragen om *att ta fram förslag på hur villkoren för familjehem kan förbättras samt säkerställa att stödet till familjehemmen blir likvärdigt över staden* omhändertas genom socialförvaltningarnas pågående arbete som beskrivs i tjänsteutlåtandet och att uppdragen därmed är fullgjorda.

Beslutet ska skickas till:

Kommunstyrelsen

Åsa Etéus

Avdelningschef

Annika Ljungh

Förvaltningsdirektör